

oportet bis numerari; quia et ad illum ordinem pertinet: qui usque ad ipsum finitur, et ad illum qui ab ipso incipit, sic ordo generationum quandiu in illo populo mansit, in bis septeno, id est, intervallo non fecit angulum; cum autem detortus ordo est, ut transmigraretur in Babyloniam, velut a Jechonia quidam factus est angulus; ut eum in typo illius venerandi lapidis angularis bis numerare oportet.

XVI. Altera illorum calumniatio est. Per Joseph, inquit, generationes Christi, et non per Mariam numerantur. Attendat paulisper Sanctitas Vestra. Non, inquit, per Joseph debuit. Quare non debuit per Joseph? Numquid non erat maritus Mariæ Joseph? Non, inquit. Quis hoc dicit? Scriptura enim dicit Angelica auctoritate, quod maritus erat. « Noli timere, inquit, accipere Mariam conjugem tuam. Quod enim in illa natum est, de Spiritu sancto est¹. » Ei quoque jubetur ut puero nomen imponat, quamvis non de semine suo nato. « Pariet, » inquit, filium, et vocabis nomen ejus Jesum². » Sed hoc intendit Scriptura; quod non sit natus de semine Joseph, cum sollicito unde esset illa gravis utero, dicitur: « De Spiritu sancto est. » Et tamen paterna ei non aufertur auctoritas, cum jubetur puero nomen imponere. Denique et ipsa virgo Maria bene sibi conscia quod non ex ejus complexu et concubitu conceperit Christum, tamen eum patrem Christi dicit.

XVII. Attendite quemadmodum. Cum esset duodecim annorum Dominus Jesus Christus secundum hominem, qui secundum Deum est ante tempora et sine tempore, remansit ab eis in templo, et disputabat cum senioribus, et admirabantur super doctrina ejus³. Illi autem redeuntes de Jerosolymis quæsierunt illum in co-

¹ Matth. 1, 20. — ² Ibid. 21. — ³ Luc. 11, 42.

mitatu suo, inter eos scilicet qui secum ambulabant; et non eum inuenientes, turbati redierunt Jerosolymam; eumque disputantem in templo cum senioribus invenerunt, cum esset, ut dixi, annorum duodecim. Sed quid mirum? Verbum Dei nunquam tacet: sed non semper auditur. Invenitur ergo in templo, et dicit ei mater ejus: « Quid nobis fecisti sic? Pater tuus et » ego dolentes quærebamus te. » Et ille, « Non sciebatis » quia oportet me in his esse quæ Patris mei sunt¹? » Hoc propterea dixit, qua Filius Dei erat in templo Dei. Templum enim illud non erat Joseph, sed Dei. Ecce, inquit aliquis, non se concessit esse filium Joseph. Attendite aliquanto patientius, fratres, propter angustias temporis, ut sermoni sufficiant. Cum dixisset Maria: « Pater tuus » et ego dolentes quærebamus te; » ille respondit: « Non sciebatis quia in his oportet me esse quæ Patris » mei sunt? » Non enim sic se volebat esse filium illorum, ut non intelligeretur Filius Dei. Filius enim Dei, semper Filius Dei, creans illos ipsos. Filius autem hominis ex tempore, natus de Virgine sine semine maritali, parentem tamen habebat utrumque. Unde hoc probamus? Jam dixit Maria: « Pater tuus et ego dolentes quæreba- » mus te. »

XVIII. Primo non est prætermittenda, fratres, maxime propter disciplinam fœminarum, sororum nostrarum, tam sancta modestia Virginis Mariæ. Christum pepererat, Angelus ad eam venerat, et dixerat ei: « Ecce concipies » in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus » Jesum. Hic erit magnus, et Filius Altissimi vocabitur². » Meruerat parere Filium Altissimi, et erat humillima: nec se marito, nec in ordine nominis præferebat, ut diceret: Ego et pater tuus; sed « Pater tuus, inquit, et ego. »

¹ Luc. 11, 48, 49. — ² Id. 1, 31, 32.

Non attendit sui uteri dignitatem : sed attendit ordinem conjugalem. Non enim humilis Christus, matrem suam superbire docuisset. « Pater tuus et ego dolentes quære- » hamus te. Pater tuus, inquit, et ego : » quia caput mulieris vir¹. Quanto minus debent superbire cæteræ fœminæ? Nam et ipsa Maria mulier dicta est, non corrupta virginitate, sed appellatione propria gentis suæ. Dixit enim de Domino Jesu Christo et Apostolus : « Fac- » tum ex muliere² : » non tamen interruptit ordinem et textum fidei nostræ, qua confitemur natum de Spiritu sancto, et virgine Maria. Illa enim virgo concepit, virgo peperit, virgo permansit. Sed mulieres omnes fœminas illi appellaverunt, proprietate linguæ Hebrææ. Audi evidentissimum exemplum : Prima fœmina, quam fecit Deus sumptam de latere viri, antequam cum viro concumberet, quod posteaquam de paradiso exierunt scribitur factum, tamen mulier jam vocabatur, dicente Scriptura : « For- » mavit eam in mulierem³. »

XIX. Quod ergo respondet Dominus Jesus Christus, « Oportebat me esse in his quæ Patris mei sunt : » non sic indicat Patrem Deum, ut neget patrem Joseph. Unde hoc probamus? Secundum Scripturam, quæ sic ait : » Et dixit ad illos : Non sciebatis quia in his quæ Patris » mei sunt oportet me esse. Illi autem non intellexerunt » quid illis locutus est. Et cum descendisset cum illis, » venit Nazareth, et erat subditus illis⁴. » Non dixit : Erat subditus matri, aut erat subditus ei : « Sed erat, inquit, » subditus illis. » Quibus subditus erat? Nonne parentibus? Ambo parentes erant, quibus ille subditus erat, ea dignatione qua filius hominis erat. Jam dudum præcepta fœminæ accipiebant : nunc pueri accipiant, ut obsequan-

¹ Ephes. v, 23. — ² Galat. iv, 4. — ³ Gen. ii, 22. — ⁴ Luc. ii, 49-51.

tur parentibus, eisque sint subditi. Christo mundus subditus, Christus parentibus subditus.

XX. Videtis ergo, fratres, quod non ita dixerit, « Oportet me in his quæ Patris mei sunt esse, » ut intellexeremus quasi dictum : Vos non estis parentes mei : Sed parentes illi temporaliter, Pater ille sempiternæ. Parentes illi filii hominis, Pater ille Verbi et Sapientiæ suæ, Pater Virtutis suæ, per quam cuncta formavit. Si per illam formantur universa, quæ « Attingit a fine usque ad finem » fortiter et disponit omnia suaviter¹; » per Filium Dei et illi formati sunt, quibus idem ipse postea filius hominis subderetur. Et Apostolus dicit eum filium David : « Qui » factus est ei, inquit, ex semine David, secundum carnem². » Sed tamen ipse Dominus quæstionem proponit Judæis, quam in his ipsis verbis solvit Apostolus. Cum enim diceret : « Qui factus est ei ex semine David; » ad hoc addidit, secundum carnem, ut intelligeretur secundum Divinitatem non esse filius David, sed Filius Dei Dominus David. Nam et alio loco sic dicit Apostolus, cum commendaret stirpem Judæorum : « Quorum pa- » tres, inquit, ex quibus Christus secundum carnem, » qui est super omnia Deus benedictus in sæcula³. » Quod secundum carnem, inde filius David : quod autem super omnia Deus benedictus in sæcula, inde Dominus David. Dominus ergo Judæis hoc dicit : « Cujus » esse filium dicitis Christum? Responderunt, Da- » vid⁴. » Hoc enim noverant, quod facile capiebant ex prædicatione Prophetarum. Et vere ipse erat ex semine David, sed secundum carnem per virginem Mariam desponsatam Joseph. Cum ergo responderent Christum filium esse David, ait illis Jesus : « Quomodo ergo » David in Spiritu vocat eum Dominum, dicens : Dixit

¹ Sap. vii, 1. — ² Rom. 1, 3. — ³ Id. xi, 5. — ⁴ Matth. xxii, 42.

» Dominus Domino meo: Sede a dextris meis, quo usque
 » ponam inimicos tuos sub pedibus tuis? Si ergo David
 » in Spiritu vocat eum Dominum, quomodo filius ejus
 » est? Et non potuerunt respondere Judæi¹. » Sic habemus in Evangelio. Non se negavit filium esse David; ut nescirent Dominum esse David. Etenim tenebant in Christo quod factus est ex tempore: non in eo intelligebant quod est in æternitate. Quapropter docere illos volens Divinitatem suam, quæstionem fecit de humanitate sua: tanquam diceret: Scitis Christum esse filium David; respondete mihi quomodo sit et Dominus David. Sed ne illi dicerent: Non est Dominus David; ipsum David testem interposuit. Et quid dicit? Verum utique dicit. Nam et illud habes in Psalmis ad David dicentem: « De » fructu ventris tui ponam super sedem tuam². » Ecce filius David. Quomodo et Dominus David, qui filius David? « Dixit, inquit, Dominus Domino meo: Sede ad dextram meam³. » Miramini David filium suum Dominum habere, cum videatis Mariam suum Dominum peperisse? Dominus David, quia Deus; Dominus David, quia omnium: filius autem David, quia filius hominis. Idem Dominus, idem filius: Dominus David: « Qui cum in forma » Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo: » filius autem David, quia semetipsum exinanivit formam servi accipiens⁴. »

XXI. Non itaque propterea non fuit pater Joseph, quia cum matre Domini non concubuit; quasi uxorem libido faciat, et non charitas conjugalis. Intendat Sanctitas Vestra. Dicturus erat post aliquantum temporis Apostolus Christi in Ecclesia: « Reliquum est, ut qui habent uxores » tanquam non habentes sint⁵. » Et multos novimus fra-

¹ Matth. xxii, 43, etc., et Psal. cix, 1. — ² Id. cxxxi, 11. — ³ Id. cix, 1. — ⁴ Phillip. ii, 6. — ⁵ I Cor. vii, 29.

tres nostros fructificantes in gratia, in nomine Christi ex consensu ab invicem continere concupiscentiam carnis, non autem continere ab invicem charitatem conjugalem. Quanto illa reprimatur, tanto ista fortius confirmatur. Nonne sunt conjuges qui sic vivunt, non quærentes ab invicem fructum carnis, non exigentes ab invicem debitum concupiscentiæ corporalis? Et tamen illa subjecta est viro, quia sic decet; et tanto subjectior, quanto castior: et ille uxorem diligit vere, ut scriptum est, in honore et sanctificatione¹, tanquam cohæredem gratiæ, sicut Christus, inquit, dilexit Ecclesiam². Ergo si copula est, si conjugium est, si non ideo non est conjugium, quia non fit illud quod etiam in non conjugate fieri potest, sed illicite potest: utinam possent omnes, sed multi non possunt. Non ergo ideo disjungant eos qui possunt, et propterea negent esse vel illum maritum, vel illam uxorem quia non sibi carnaliter miscentur, sed cordibus connectuntur.

XXII. Hinc intelligite, fratres mei, quid senserit Scriptura de illis parentibus nostris, qui sic erant conjugati, ut solam prolem de conjugibus quærent. Tam caste enim habebant illi, qui pro tempore et pro more gentis suæ etiam plures habebant, ut non accederent ad carnalem commixtionem, nisi procreationis causa, vere habentes eas in honore. Cæterum qui uxoris carnem amplius appetit, quam præscribit limes ille, liberorum procreandorum causa, contra ipsas tabulas facit, quibus eam duxit uxorem. Recitantur tabulæ, et recitantur in conspectu omnium attestantium, et recitatur liberorum procreandorum causa; et vocantur tabulæ Matrimoniales. Nisi ad hoc dentur, ad hoc accipiantur uxores, quis sana fronte dat filiam suam libidini alienæ? Sed ut non erubescant parentes, cum dant, recitantur tabulæ; ut sint soceri, non lenones.

¹ I Thess. iv, 4. — ² Ephes. v, 25.

Quid ergo de tabulis recitatur? Liberorum procreandorum causa. Tergitur frons patris atque serenatur, audita voce tabularum. Videamus frontem viri accipientis uxorem. Erubescat et maritus aliter accipere, si erubescit pater aliter dare. Sed si non possunt (aliquando jam ista diximus), exigant debitum; non progrediantur ultra debitores suos. Et foemina et vir, infirmitatem suam in se consolentur. Non eat ille ad alteram, et illa ad alterum: unde appellatum est adulterium, quasi ad alterum, et si egrediuntur metas matrimonialis pacti, non egrediantur metas conjugalis thori. Numquid hoc non est peccatum, amplius quam liberorum procreandorum necessitas cogit, exigere a conjugate debitum? Est quidem peccatum, sed veniale. Apostolus dicit: «Hoc autem dico secundum veniam». Cum inde loqueretur: «Nolite, inquit, fraudare invicem, nisi» ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi; et iterum ad id ipsum estote, ne vos tentet Satanas propter intemperantiam vestram¹. Quid est hoc? Ne ultra vires aliquid vobis imponatis; ne continendo a vobis invicem, in adulteria corruatis. «Ne vos tentet Satanas propter intemperantiam vestram.» Et ne forte quod permittebat jubere videretur; (aliud est enim jubere virtuti, aliud permittere infirmitati): statim subjunxit: «Hoc autem dico secundum veniam, non secundum imperium. Nam vellem omnes homines esse sicut me ipsum». Tanquam diceret: Non impero ut faciatis, sed ignosco, si feceritis.

XXIII. Ergo, fratres mei, intendite. Qui liberorum procreandorum causa habent uxores magni viri, quales fuisse Patres legimus, et multis documentis invenimus, clamantibus omnino sine dubitatione paginis sanctis: si qui ergo viri propter creationem tantummodo liberorum uxores habent, si eis posset præstari ut haberent filios sine

¹ 1 Cor. vii, 5, 6.

concubitu, nonne ineffabili gaudio tantum beneficium amplecterentur? nonne cum ingenti lætitia susciperent? Duo sunt enim opera carnalia, quibus constat genus humanum: in quæ duo opera prudentes et sancti ex officio descendunt; imprudentes autem in ea per cupiditatem ruunt. Aliud est enim ad aliquid officio descendere, aliud in aliquid per cupiditatem cadere. Quæ sunt ista, quibus constat genus humanum? In nobis ipsis primum est, quod pertinet ad sumenda alimenta, (quæ utique non possunt sine aliqua per carnem delectatione sumi), manducare et bibere: si non feceris, morieris. Hoc ergo uno sustentaculo stat genus humanum, pro modo naturæ suæ, manducandi et bibendi. Sed per hoc sustentaculum sustentantur homines quod ad se ipsos attinet: successioni autem non consulunt manducando et bibendo; sed uxores ducendo. Sic enim constat genus humanum, primo ut vivant homines: sed quia diligentia quantalibet corpori adhibita non possunt utique semper vivere; consequens provisio est, ut nascentes succedant morientibus. Quia ita est genus humanum, sicut scriptum est, quomodo folia in arbore: sed in arbore olea, vel lauro, vel aliqua hujusmodi, quæ nunquam sine coma est; sed tamen non eadem semper habet folia¹. Nam quomodo scriptum est: «Alia generat, et alia dejicit?» quia ea quæ suboriuntur succedunt ruentibus aliis. Semper enim dejicit folia, semper foliis vestita est. Sic et genus humanum quotidie morientium detrimenta non sentit, per supplementa nascentium: et sic pro modo suo stat universa species generis humani: et sicut folia in arbore semper videntur, ita plena hominibus terra conspicitur. Si autem morentur tantum, et non nascerentur; velut arbores quædam omnibus foliis, ita terra omnibus hominibus nudaretur.

¹ Eccli. xiv, 18. — ² Ibid. 19.

XXIV. Cum ergo sic subsistat genus humanum, ut necessaria sint duo sustentacula, de quibus satis dictum est; ad utrumque sapiens et prudens et fidelis officio descendit, non libidine cadit. Ad manducandum et bibendum quam multi voraciter irruunt, ibi ponentes totam vitam, quasi ipsam causam vivendi? Nam cum ideo manducant, ut vivant; ideo se putant vivere ut manducant. Istos omnis sapiens reprehendit, et maxime divina Scriptura, edaces, ebriosos, helluones, quorum Deus venter est¹. Illos ad mensam non ducit, nisi concupiscentia carnis, non indigentia refectionis. Itaque isti cadunt in escam et potum. Illi autem qui descendunt ex officio vivendi, non ideo vivunt ut comedant; sed ideo comedunt, ut vivant. Itaque istis prudentibus et temperantibus si offerretur ut sine cibo et potu viverent; quanto gaudio amplecterentur hoc beneficium, ut quo cadere non consueverunt, nec descendere cogentur; sed semper suspenderentur in Domino, non deponeret eorum intentiones necessitas fulciendarum corporis ruinarum? Quomodo putatis Eliam sanctum accepisse, quando accepit calicem aquæ et collyridam panis, ut satis ei esset in alimentum quadraginta dierum²? Cum magna utique lætitia: quia propter officium vitæ, non propter servitutem concupiscentiæ, manducabat et bibebat. Tenta hoc præstare, si possis, homini qui beatitudinem totam et felicitatem in epulis, tanquam pecus in præsepi, constituit. Odit beneficium tuum, repellit a se, poenam putat. Sic et in illo officio conjugali, libidinosi homines uxores non propter aliud quærunt: et ideo vix tandem ipsis uxoribus contenti sunt. Atque utinam si auferre non possunt aut nolunt libidinem, non eam ultra progredi sinant, quam præscribit debitum uxorium, etiam quod infirmitati conceditur. Sed plane tali homini si diceret: Quare

¹ Philip. III, 18. — ² 3 Reg. XIX, 6.

ducis uxorem? Responderet tibi fortasse verecundatus: Propter filios. Si quis ei diceret, cui sine ulla dubitatione crederet: Potens est dare tibi, et omnino dabit tibi Deus filios, etiam non operanti opus illud cum uxore: ibi certe concluderetur, atque fateretur quod non propter filios quærebat uxorem. Confiteatur ergo infirmitatem: accipiat quod officio se accipere prætendebat.

XXV. Sic illi priores sancti, homines Dei, filios quærebant, filios suscipere volebant¹. Ad hoc unum jungebantur foeminis; ad hoc foeminis miscebantur, ut filios procrearent. Ideo illis permissum est, ut plures haberent. Nam si libido immoderata placeret Deo, sic permetteretur illo tempore, ut una foemina haberet plures viros, quomodo unus vir plures foeminas. Quare omnes foeminæ castæ non habebant amplius uno viro, vir autem plures foeminas? nisi quia plures habere foeminas unum virum pertinet ad prolis numerositatem: una autem foemina non quo plures habuerit viros, plures poterit parere filios. Quapropter, fratres, si Patres nostri non ob aliud quam ad liberos procreandos jungebantur et miscebantur foeminis; magnum illis esset gaudium, si præter opus illud carnale possent habere filios, propter quos habendos ad illud non libidine ruebant, sed officio descendebant. Propter hoc Joseph non erat pater, quia sine concupiscentia carnis suscepit filium? Absit ut hoc sentiat castitas christiana, quod nec Judaica sentiebat. Diligite uxores vestras, sed caste diligite. Usque ad eum modum carnale opus expetite, ut filios procreetis. Et quia non aliter potestis habere filios, ad illud cum dolore descendite. Poena est enim illius Adam de quo exorti sumus. Non extollamur de poena nostra. Poena est illius qui meruit mortaliter gignere; quia peccato mortalis effectus est. Ipsam poenam non subtrahit

¹ Gen. xv, et alibi passim.

Deus; ut meminisset homo unde revocatur, et quo vocatur; et quæreret illum amplexum, ubi nulla potest esse corruptio.

XXVI. In illo ergo populo quia oportebat fieri abundantem propagationem usque ad Christum, per numerositatem plebis in qua præfigurarentur omnia quæ præfiguranda erant Ecclesiæ documenta, habebant officium ducendarum uxorum per quas populus cresceret, in quo populo præsignaretur Ecclesia. At ubi natus est ipse Rex omnium gentium, cœpit dignitas virginalis a Matre Domini, quæ et filium habere meruit, et corrumpi non meruit. Sicut ergo erat illud conjugium, et sine ulla corruptione conjugium: sic quod caste uxor peperit, cur non caste maritus acciperet? Sicut enim caste conjux illa, sic ille caste maritus: et sicut illa caste mater, sic ille caste pater. Qui ergo dicit: Non debuit dici pater, quia non sic genuerat filium; libidinem quærit in procreandis filiis, non charitatis affectum. Melius ille, quod alius carne implere desiderat, animo implebat. Nam et qui adoptant filios, castius eos corde gignunt, quos carne non possunt. Videte, fratres, videte jura adoptionis, quomodo fit homo filius cujus semine natus non est; ut plus in eo juris habeat voluntas adoptantis, quam natura gignentis. Ita ergo non solum debuit esse pater Joseph, sed maxime debuit. Nam et de foeminis quæ uxores non sunt, generant homines filios, et dicuntur filii naturales; et præponuntur eis filii conjugales. Quantum pertinet ad opus carnis, æqualiter nati sunt: unde iste præponuntur, nisi quia castior est uxoris charitas, de qua liberi procreantur? Non illic attenditur commixtio carnis, quæ in utraque foemina par est. Ubi vincit uxor, nisi affectu fidei, affectu conjugii, affectu sincerioris castiorisque charitatis? Si ergo posset de uxore quisquam sine concubitu suscipere filios, non tanto

debuit lætius, quanto est illa castior, quam diligit amplius.

XXVII. Hinc jam etiam illud videte posse fieri, ut unus homo non solum duos filios habeat, sed et duos patres. Nominata enim adoptione, occurrat cogitationibus vestris posse fieri. Dicitur enim: Duos filios potest habere homo, duos autem patres non potest. Imo invenitur posse habere etiam duos patres; si unus semine genuit, alius dilectione adoptavit. Si ergo possunt uni homini esse duo patres; potuit et Joseph duos patres habere, ab altero generari, ab altero adoptari. Quod si potuit, quid calumniatur illi, qui dicunt alias generationes secutum esse Matthæum, alias Lucam? Et revera invenimus, quod alias secutus est ille, alias ille. Nam Matthæus Jacob patrem dixit Joseph: Lucas autem Heli. Et potest quidem videri unus homo, cujus filius erat Joseph, habuisse duo nomina. Sed quod avos et proavos et alios superius progeneratores diversos enumerant, inque ipso numero plures alius, alius pauciores; manifeste ostenditur habuisse duos patres Joseph. Jam remota quæstionis calumnia, quia fieri posse manifesta ratio demonstravit, alium patrem esse qui genuit, alium qui adoptavit; duobus patribus constitutis, non est mirum si avi et proavi et cæteri parentes sursum versus a diversis patribus diversi numerentur.

XXVIII. Nec vobis videatur jus adoptionis a Scripturis nostris alienum, et quasi in consuetudine humanarum legum animadversum, illi auctoritati divinorum librorum non posse congruere. Antiqua enim res est, et in ipsis eloquiis Ecclesiasticis usitata, ut non sola origo seminis generet filium, sed et gratia voluntatis. Nam et mulieres de semine virorum suorum ex ancillis natos, si ipsæ non pepererant, filios adoptabant; quin etiam ut eis gignerentur, maritis imperabant: sicut Sara, sicut Rachel,

sicut Lia¹. In quo officio viri adulterium non committentur : quia uxoribus in ea re, quæ ad conjugale debitum pertinet, obediebant; secundum id quod dicit Apostolus : « Mulier non habet potestatem corporis sui, sed vir : » similiter et vir non habet potestatem corporis sui, sed » mulier². » Moyses etiam natus ex Hebræa matre, et expositus, a filia Pharaonis est adoptatus³. Non erant quidem ipsæ juris formulæ quæ sunt modo : sed arbitrium voluntatis pro norma legis habebatur; sicut et alio loco dicit Apostolus : « Quia gentes legem non habentes, » naturaliter quæ legis sunt faciunt⁴. » Si autem foeminis licebat eos filios facere, quos non ipsæ pepererant; cur non et viris, quos non ipsi genuerant ex semine carnali, sed ex dilectione adoptandi? Nam et ipsum Jacob patriarcham tantorum filiorum patrem, legimus tamen sibi filios fecisse nepotes suos, filios Joseph, ita dicentem : « Isti duo mihi erunt, et accipient terram cum » fratribus suis; quos alios genueris tibi sint⁵ : » Nisi forte quis dixerit ipsum adoptionis verbum, non inveniri in Scripturis sanctis. Quasi vero quidquam interest quo vocabulo appelletur, cum res ipsa sit, ut habeat filium mulier, quem carne non peperit; aut aliquem vir, quem carne non genuit. Et me quidem non repugnante non vocet adoptatum Joseph, dummodo concedat eum filium esse potuisse etiam ejus de cujus carne non erat natus. Quanquam Paulus apostolus etiam adoptionis nomen assidue commemoret, et in magno sacramento. Nam cum Dominum nostrum Jesum Christum unicum Dei Filium Scriptura testetur, fratres et cohæredes quos habere dignatus est, adoptione quadam divinæ gratiæ fieri dicit. « Cum autem venit, inquit, plenitudo temporis,

¹ Gen. xvi et xxx. — ² I Cor. vii, 4. — ³ Exod. ii. — ⁴ Rom. ii, 14. — ⁵ Gen. xlviii, 5.

» misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum » sub Lege; ut eos qui sub Lege erant redimeret; ut » adoptionem filiorum reciperemus¹. » Et alio loco : « In nobismetipsis, inquit, ingemiscimus, adoptionem » expectantes, redemptionem corporis nostri². » Rursus et de Judæis cum diceret : « Optabam ego ipse anathema » esse a Christo pro fratribus meis, cognatis secundum » carnem, qui sunt Israëlita: quorum est, inquit, adoptio et gloria et Testamentum et Legis constitutio, quorum patres, et ex quibus Christus secundum carnem, » qui est super omnia Deus benedictus in sæcula³. » Ubi ostendit vetustum apud Judæos fuisse, vel nomen adoptionis, vel ipsam rem; sicut Testamentum et Legis constitutio, quæ simul commemorat.

XXIX. Huc accedit, quia erat alius modus proprius Judæorum, quo fieret aliquis filius ejus, de quo non esset carnaliter natus. Propinqui enim propinquorum suorum sine liberis defunctorum ducebant uxores, ut semen defuncti suscitarent. Ita ille qui nascebatur, et illius erat filius de quo nascebatur, et illius in cujus successione nascebatur⁴. Hæc dicta sunt, ne quisquam existimans fieri non posse, ut recte unius hominis duo patres commemorentur, quemlibet Evangelistarum qui generationes Domini narraverunt, sacrilega calumnia quasi de mendacio criminandum putet : præsertim cum ipsis eorum verbis nos videamus admonitos. Matthæus quippe, qui eum patrem commemorare intelligitur, a quo genitus est Joseph, ita generationes enumerat. Ille genuit illum, ut ad hoc pervenire possit quod ait in fine : « Jacob genuit Joseph. » Lucas vero quia non proprie dicitur genitus, qui vel adoptione efficitur filius, vel in successione mortui ex illa

¹ Galat. iv, 4, 5. — ² Rom. viii, 23. — ³ Id. ix, 3, etc. — ⁴ Deut. xiv, 5. et Matth. xxii, 24.

quæ uxor ejus fuit nascitur, non dixit : Heli genuit Joseph ; aut, Joseph quem genuit Heli : sed « Qui fuit, inquit, » filius Heli ; » sive adoptando, sive a propinquo genitus in mortui successione nascendo.

XXX. Jam vero illud quia movere non debet, quare per Joseph, et non per Mariam generationes numerentur, satis dictum est : quia sicut illa sine carnali concupiscentia mater, sic ille sine carnali commixtione pater. Per illum ergo descendant, et per illum ascendant, generationes. Nec eum propterea separemus, quia defuit carnalis concupiscentia. Major puritas confirmet paternitatem : ne ipsa sancta Maria nos reprehendat. Illa enim nomen suum præponere noluit marito suo : sed dixit : « Pater tuus et ego dolentes quærebamus te¹. » Non ergo faciant perversi murmuratores, quod conjux casta non fecit. Numeremus ergo per Joseph : quia sicut caste maritus, sic caste pater est. Sed præponamus virum foeminae ordine naturæ et legis Dei. Nam si remoto illo illam constituamus ; dicit ille, et recte dicit : Quare me separastis ? Quare non per me generationes vel ascendunt, vel descendunt ? An dicitur ei : Quia non tu genuisti opere carnis tuæ ? Sed respondebit : Numquid et illa opere carnis suæ peperit ? Quod Spiritus sanctus operatus est, utrisque operatus est. « Cum esset, inquit, homo justus². » Justus ergo vir, justa foemina. Spiritus sanctus in amborum justitia requiescens, ambobus filium dedit. Sed in eo sexu quem parere decebat, operatus est hoc, quod etiam marito nasceretur. Itaque ambobus dicit Angelus, ut puero nomen imponant : ubi parentum declaratur auctoritas. Nam et Zacharias cum adhuc mutus esset, filio nato mater nomen imponebat³. Et cum illi qui aderant innuerent patri quid eum vellet vocari, acceptis pugilla-

¹ Luc. II, 48. — ² Matth. I, 19. — ³ Luc. I, 60.

ribus hoc scripsit, quod illa jam dixerat. Dicitur et Mariæ, « Ecce concipies filium, et vocabis nomen ejus Jesum¹. » Dicitur etiam ad Joseph : « Joseph fili David, » ne metueris accipere Mariam conjugem tuam. Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, et vocabis nomen ejus Jesum : hic salvabit populum suum a peccatis eorum². » Dicitur etiam, « Et peperit ei filium³ : » ubi omnino pater non carne, sed charitate firmatur. Sic ergo pater sicuti est. Cautissime enim Evangelistæ et prudentissime per illum numerant, sive Matthæus descendens ab Abraham usque ad Christum, sive Lucas ascendens a Christo per Abraham usque ad Deum. Ille descendens numerat, ille ascendens, ambo per Joseph. Quare ? Quia pater. Quare pater ? Quia tanto firmus pater, quanto castius pater. Aliter quidem putabatur esse pater Domini nostri Jesu Christi, scilicet sicut cæteri patres carne generantes, non solo spiritali affectu liberos suscipientes. Nam dixit et Lucas : « Qui putabatur esse pater Jesu⁴. » Quare putabatur ? Quia humana putatio et existimatio illuc ferebatur, quod solet ab hominibus fieri. Non ergo de semine Joseph Dominus, quamvis hoc putaretur : et tamen pietati et charitati Joseph natus est de Maria Virgine filius, idemque Filius Dei.

XXXI. Sed quare ille descendens numerat, quare iste ascendens ? Quod quæso intente, quantum Dominus adjuverit, audiatis, jam securo animo, et ab omni molestia calumniarum nodosarum libero. Matthæus descendit per generationes, ut significet descendentem Dominum nostrum Jesum Christum ad portanda nostra peccata, ut in semine Abraham benedicerentur omnes gentes. Propterea non incipit ab Adam : totum enim genus humanum ab illo. Neque a Noë : quia et ab ipsa familia post dilu-

¹ Luc. I, 31. — ² Matth. I, 20, 21. — ³ Luc. II, 7. — ⁴ Id. III, 23.